1893 ՄԱՐՏԻ 28 (9 Ապր.), ԿԻՐԱԿԻ

№ 36—ՏԱՄՆԵԻԵՐՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—№ 36

ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՐՏԻ 28 (9 Ապր.) 1893

Հրատարակվում է չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը։

Տարեկան գինն է 10 ռուբլի, կէս տարուանը 6 ռ.
3 ամսուանը 3 ռ. և մի ամսուանը 1 ռ.։
Առանձին համարը 7 կոպէկ։

Բաժանորդագրութիւնն ընդունվում է խմբագրատանը և հեռագրական գրասենեակներում։

Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакція „Ардзаганкъ“.
կամ՝ Tiflis, Rédaction „Ardzagang“.

ԱՐԶԱԳԱՆՔ

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր 10—1 ժամը (բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

Ներսիսեան Հոգևոր Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը յայտնում է, որ ապրիլի 7-ին, Վանքի Մայր եկեղեցում լինելու է Հոգեհանգիստ ի յիշատակ Դպրոցի բարերար Հանգուցեալ ԱԻԵՏԻՔ ՓԻՐՈՅԵԱՆՑԻ։
(3—1)

„ԱՐԶԱԳԱՆՔԸ“ ՆԵՐԿԱՅ 1893 ԹՈՒԻՆ

„ԱՐԶԱԳԱՆՔ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՄՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Ներկայ 1893 թուին «ԱՐԶԱԳԱՆՔԸ» հրատարակվում է այժմեան դիրքով և նոյն ծրագրով։ Թերթը ստանում է «Հիւսիսային գործակալութեան» հեռագիրները։

«Արձագանքը» լոյս է տեսնում՝ շաբաթը երեք անգամ—չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը։

«ԱՐԶԱԳԱՆՔԻ»՝ տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կէս տարուանը—6 ռ., երեք ամսուանը—3 ռ. և մի ամսուանը—1 ռուբլի։

Բաժանորդագրութիւնն ընդունվում է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆՔ (Երևանեան հրապարակի և Մէջլի-Փողոցի անկիւն, քաղաքային տան հանդէպ) և ԿԵՆԴՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ։

«ԱՐԶԱԳԱՆՔԻՆ» օտար քաղաքներից գրուել ցանկացողները պէտք է դիմեն հետևեալ հասցէով՝ Тифлисъ, Редакція газеты «Ардзаганкъ». իսկ արտասահմանից՝ Tiflis, Rédaction du journal arménien «Ardzagang».

Յայտարարութիւններ ընդունվում են ըստ հայերէն և ըստ օտար լեզուներով։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ ԱԲԴՈՒԼ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

«Արձագանքի» աստուածաբանը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ.—Մի ամբողջ հայ գիւղի կրօնափոխութեան լուրը սուտ էր։ Առհասարական նոր դաշնակցութիւն Ռուսաստանի և Պարսկաստանի միջև։ Թուրքեստանի ընդհանուր նահանգապետի հարուցած հարցը։ «Ֆիւզատնտեսութեան և անտառաբանութեան ճեմարան»։ Հանգուցեալ Քալալեան արքեպիսկոպոսի կտակի վերաբերեալ հաշիւը։ Նախարարութեան ծանուցագիրը յօգուտ դպրոցների գոհաբերութիւնների մասին։ Թիֆլիզի Փոխադարձ Վարկի Ընկերութեան Ընդհանուր Ժողովը։ Հուն Ռուսաստանի սահմաններից դուրս գտնուած բարձր դպրոցներ։ Տիկին Այվազեան։ Հայ դերասան պ. Պասբեան։ Իշխան Վիտգենշտէյն Թողած կալուածները։ Նամակ Ախալքալաքից։ Նամակ Ախալցխայից։ «Արձագանքի» հետևեալ №-ը։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ.—Թիֆլիզի Նահանգական դատարան։

ՖԻԼԻԱԼՏՈՆ։—Զատիկ։ Կնոջ դրութիւնը արևելքում։

ՔՂԱՔԱԿԱՆ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։

ՋԱՆԱԶԱՆ։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ։

ՏԱՏԻՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

«ԱՐԱՐԱՏԻ» ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԸ

—

Որքան էլ ծանր է մեղ բանակուիւ մղել ում հետ և իցէ այնպիսի փափուկ խնդիրների մասին, որոնք վերաբերում են մեր սուրբ եկեղեցու վարդապետութեան անաղարտութեանը, բայց այնու ամենայնիւ ստիպուած ենք այդ անելու՝ մեր սեպուհ պարտականութիւնը համարելով զսպել զանազան գրչակների սանձարձակութիւնը։ Յաւելով ենք կատարում այդ պարտականութիւնը մանաւանդ այն պատճառով, որ խօսքերս վերաբերում է այս անգամ կրկին Մայր Աթոռի պաշտօնական թերթի մէջ տպուած մի յօդուածի։

Բաւական չէ որ նորելուկ աստուածաբան պ. Ա. Տէր-Միքելեանը, իբրև ուսուցիչ աստուածաբանութեան գայթակղութիւն է ձեմարանի սանների համար, որովհետև, ինչպէս տեղեկանում ենք ամենաճիշդ աղբիւրներից, նոյն իսկ նորա թելադրած դասատետրակների մէջ մի յայտնի յանդուգն յարձակումն է տղում ազգային եկեղեցու վարդապետութեան և դաւանութեան դէմ, այլ և ահա նա համարձակվում է հրապարակով, այն էլ Ս. Էջմիածնի պաշտօնական «Արարատի» էջերում յարձակումն գործել հայաստանեայց առաքելական եկեղեցու դէմ։

Յունվարի «Արարատի» տետրակում պ. Ա. Միքելեանը գրում է.

«Հայոց միջին դարաշրջանն ելնում է հայկական մթնոլորտից. նա սնունդ չէ ստանում իւր խոր արմատներից և արևմտեան խաւարը գալիս է նորան ստուերարկելու։ Ահա և սխօլաստիկութեան շրջափները կպչում են նորա. Հայաստանեայց եկեղեցու ժայռերն ալեկոծութեան են ենթարկվում, բայց ալեկոծութեան՝ որից ոչ թէ մաքրվում և զտվում են, այլ ժանգոտվում եւ տղմարմատ մնում»... (եր. 24)։

Դորա յաջորդ փետրվարի տետրակում նա գրում է.

«Ով լաւ ուսումնասիրէ Հայոց պատմութիւնն այդ ժամանակից զկնի, նա լաւ կը տեսնէ, որ ազգի սնունդը հետզհետէ բորբոսնում է և Հայաստանեայց եկեղեցու վարդապետութեան սիւնակները մամռոտվում և տղմարկվում են»։ (եր. 132)։

Ներկայ մարտի 7-տետրակի մէջ էլ գուցէ երեքկնուին այդպիսի յարձակումներ։

Կար ժամանակ, երբ Կովկասի հայեցի, Նամակ Ախալցխայից։ «Արձագանքի» հետևեալ №-ը։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ.—Թիֆլիզի Նահանգական դատարան։

ՖԻԼԻԱԼՏՈՆ։—Զատիկ։ Կնոջ դրութիւնը արևելքում։

ՔՂԱՔԱԿԱՆ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։

ՋԱՆԱԶԱՆ։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ։

ՏԱՏԻՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։

«ԱՐԱՐԱՏԻ» ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԸ

—

Որքան էլ ծանր է մեղ բանակուիւ մղել ում հետ և իցէ այնպիսի փափուկ խնդիրների մասին, որոնք վերաբերում են մեր սուրբ եկեղեցու վարդապետութեան անաղարտութեանը, բայց այնու ամենայնիւ ստիպուած ենք այդ անելու՝ մեր սեպուհ պարտականութիւնը համարելով զսպել զանազան գրչակների սանձարձակութիւնը։ Յաւելով ենք կատարում այդ պարտականութիւնը մանաւանդ այն պատճառով, որ խօսքերս վերաբերում է այս անգամ կրկին Մայր Աթոռի պաշտօնական թերթի մէջ տպուած մի յօդուածի։

Բաւական չէ որ նորելուկ աստուածաբան պ. Ա. Տէր-Միքելեանը, իբրև ուսուցիչ աստուածաբանութեան գայթակղութիւն է ձեմարանի սանների համար, որովհետև, ինչպէս տեղեկանում ենք ամենաճիշդ աղբիւրներից, նոյն իսկ նորա թելադրած դասատետրակների մէջ մի յայտնի յանդուգն յարձակումն է տղում ազգային եկեղեցու վարդապետութեան և դաւանութեան դէմ, այլ և ահա նա համարձակվում է հրապարակով, այն էլ Ս. Էջմիածնի պաշտօնական «Արարատի» էջերում յարձակումն գործել հայաստանեայց առաքելական եկեղեցու դէմ։

Յունվարի «Արարատի» տետրակում պ. Ա. Միքելեանը գրում է.

«Հայոց միջին դարաշրջանն ելնում է հայկական մթնոլորտից. նա սնունդ չէ ստանում իւր խոր արմատներից և արևմտեան խաւարը գալիս է նորան ստուերարկելու։ Ահա և սխօլաստիկութեան շրջափները կպչում են նորա. Հայաստանեայց եկեղեցու ժայռերն ալեկոծութեան են ենթարկվում, բայց ալեկոծութեան՝ որից ոչ թէ մաքրվում և զտվում են, այլ ժանգոտվում եւ տղմարմատ մնում»... (եր. 24)։

Դորա յաջորդ փետրվարի տետրակում նա գրում է.

«Ով լաւ ուսումնասիրէ Հայոց պատմութիւնն այդ ժամանակից զկնի, նա լաւ կը տեսնէ, որ ազգի սնունդը հետզհետէ բորբոսնում է և Հայաստանեայց եկեղեցու վարդապետութեան սիւնակները մամռոտվում և տղմարկվում են»։ (եր. 132)։

Ներկայ մարտի 7-տետրակի մէջ էլ գուցէ երեքկնուին այդպիսի յարձակումներ։

Կար ժամանակ, երբ Կովկասի հայե-

դպետութեան անաղարտութեանը, բայց այնու ամենայնիւ ստիպուած ենք այդ անելու՝ մեր սեպուհ պարտականութիւնը համարելով զսպել զանազան գրչակների սանձարձակութիւնը։ Յաւելով ենք կատարում այդ պարտականութիւնը մանաւանդ այն պատճառով, որ խօսքերս վերաբերում է այս անգամ կրկին Մայր Աթոռի պաշտօնական թերթի մէջ տպուած մի յօդուածի։

Բաւական չէ որ նորելուկ աստուածաբան պ. Ա. Տէր-Միքելեանը, իբրև ուսուցիչ աստուածաբանութեան գայթակղութիւն է ձեմարանի սանների համար, որովհետև, ինչպէս տեղեկանում ենք ամենաճիշդ աղբիւրներից, նոյն իսկ նորա թելադրած դասատետրակների մէջ մի յայտնի յանդուգն յարձակումն է տղում ազգային եկեղեցու վարդապետութեան և դաւանութեան դէմ, այլ և ահա նա համարձակվում է հրապարակով, այն էլ Ս. Էջմիածնի պաշտօնական «Արարատի» էջերում յարձակումն գործել հայաստանեայց առաքելական եկեղեցու դէմ։

Յունվարի «Արարատի» տետրակում պ. Ա. Միքելեանը գրում է.

«Հայոց միջին դարաշրջանն ելնում է հայկական մթնոլորտից. նա սնունդ չէ ստանում իւր խոր արմատներից և արևմտեան խաւարը գալիս է նորան ստուերարկելու։ Ահա և սխօլաստիկութեան շրջափները կպչում են նորա. Հայաստանեայց եկեղեցու ժայռերն ալեկոծութեան են ենթարկվում, բայց ալեկոծութեան՝ որից ոչ թէ մաքրվում և զտվում են, այլ ժանգոտվում եւ տղմարմատ մնում»... (եր. 24)։

Դորա յաջորդ փետրվարի տետրակում նա գրում է.

«Ով լաւ ուսումնասիրէ Հայոց պատմութիւնն այդ ժամանակից զկնի, նա լաւ կը տեսնէ, որ ազգի սնունդը հետզհետէ բորբոսնում է և Հայաստանեայց եկեղեցու վարդապետութեան սիւնակները մամռոտվում և տղմարկվում են»։ (եր. 132)։

Ներկայ մարտի 7-տետրակի մէջ էլ գուցէ երեքկնուին այդպիսի յարձակումներ։

Կար ժամանակ, երբ Կովկասի հայե-

ըի մէջ բողոքականութեան երբեմն վարձկան քարոզիչներն ասում էին մօտաւորապէս հետևեալը. «Հայկական եկեղեցին շեղուած է իւր նախնական տիպից. պէտք է վերադառնալ Լուսաւորչու ժամանակի նախկին եկեղեցուն»։

Ի հարկէ նոքա այդպիսի համեմած նախադասութիւններով փորձեցին հրապուրել և դիւր գալ տգէտին, ոամկին... Բայց երբ պահանջեցին նոցանից որ ցոյց տան՝ թէ ո՞րն է շեղումն, նոքա ձաքարիայի նման պապանձեցան։

Այժմ, դժբաղդաբար, Մայր Աթոռի միաբանութեան բերան «Արարատն» է և ճեմարանի աստուածաբանութեան ուսուցիչը՝ որ նոյն լեզուն են բանեցնում... Համեստութիւնն ու խոհեմութիւնը տեղի՛ են տուել երևակայական առատ տ ղ մ ի ն... Ո՞ւր կարելի է հանդիպել այսպիսի երևոյթի՝ որ մի հաստատութեան օրգան լու ի լու համարձակ հարուածէ նոյն հաստատութիւնը. կամ մի ոք պաշտօնեայ՝ օգտուելով ժամանակի հանգամանքից, իւր անհարազատ և սխալ միտումը (tendance) դատապարտելի միջոցներով մտցնէ այդ հաստատութեան մէջ, հակառակ նոյն հաստատութեան դարաւոր ժամանակներից հետէ սրբագործուած օրէնսդրութեան...

Ո՞ւմ համար է ասուած. «որ հարցը վիմիս այտրիկ՝ փշրեսցի և հոսեսցի»։

Գիտենք որ պ. Տէր-Միքելեանը աստուածբանութիւն սովորելու համար 3—4 տարի ապրել է Գերմանիայում։ Յաւակնութիւն չունինք արհամարհել նորա ուսածը, սակայն իրաւունք ունինք պահանջելու, որ նա հասկանար՝ թէ հայաստանեայց եկեղեցին, գիտենալով հանդերձ թէ «Ս. Գիրքը երկնքից չէ իջել». (փետրվ. եր. 119), մի և նոյն ժամանակ չի էլ կարող թոյլ տալ, որ ուսուցանեն՝ թէ «Նոր Կտակարանը մարդաբանական բոլորովին տարբեր կտակարան է», (եր. 124) և այլ այսպէս շաղփաղփանք ու անհեթեթ մտքեր։

Ահա «արևմտեան խաւարի շրջափներից ալեկոծութեան ենթարկուած» աղմաբանի և բորբոսաբանի այդ վերջին նախադասութիւնը կարդացող ուղղափառ հայն էլ պիտի իրաւամբ կարծէ՝ թէ Ս. Էջմիածնի «Արարատը» մոլորած է հերետիկոս է։ Արդեօք հայաստանեայց եկեղեցին է մեղաւորը, հարցնում ենք. . .

Բողոքական Գերմանիայում աստուածաբանութիւն ուսանող և հայ ուսուցիչ լինել ցանկացողին անհրաժեշտաբար պէտք էր պահել Յիսուսի խրատը՝ «ժողովել զարիւն ի բարի յամանս և զխոտանն ի բաց ընկենուլ»։

Վերջացնելով մեր խօսքը պարտականութիւն ենք համարում նկատել պ. Ա. Տէր-Միքելեանին, որ ոչ թէ հայաստանեայց եկեղեցու վարդապետութեան սիւնակներն են «մամռոտած, պղպջուած, կամ ազգի սնունդը բորբոսած», քաւ լիցի, այլ՝ ձեռք ձեռք ընկած «Արարատի» սիւնակները։

Բայց որպէս զի տեղի տուած չլինինք ընթերցողին կարծելու թէ մենք ոչինչ լաւ, ոչինչ ճշմարիտ բան չենք գտած պ. Տէր-Միքելեանի յօդուածներում, յառաջ ենք բերում հետևեալ կտորը.

«Որչափ առիթը ներկայանայ և կարելի լինի, պիտի աշխատենք պարզել այդ յարաբերութիւնը, որ այնքան անբախտութիւնների պատճառ է եղած Ռուբինեանց ժամանակի պատմութեան մէջ, մանաւանդ որ այսպիսի անբախտութիւն ամենայն անգամ տեղալու է հայոց գլխին, երբ վերջիններս նիւթականից, ժամանակաւորից, անցականից (թերևս անձնականից) շլանում են և միմիայն դոցա ապահովութիւնը խնդրում առանց յետ նայելու, և ամենայն ինչ, որ դարաւոր քաղաքակրթութիւնու յառաջադիմութիւնն է տրամարդկանց հետ թէ մարմնի կորովով, թէ սրտի քաջութիւնամբ և թէ ղէնք շարժելու վարժութեամբ։ Արաբական հովուհիների չափ սիրուն չէին նրանք, բայց և այնպէս երեսի կանոնաւոր գծերը, խոշոր աչքերը, դէմքի թուխ գոյնն ու կուպրի պէս սև մաղերի բազմաթիւ հիւսակները մի ինքնուրոյն գեղեցկութիւն էին տալիս նրանց, որ գժբախտաբար վնասվում էր ոնդերից գինդ կախելու սովորութեամբ

Ադօ Միրամը ոչ միայն իւր գիւղի, այլ և ամբողջ աշիրէթի ամենասիրուն աղջիկն էր։ Նա գրաւել էր կտրիճներից շատերի սիրտը. սակայն ոչ ով կը համարձակուէր Հասան աղայի հպարտ աղջկան կին ուզել։ Ադօ Միրամը տղամարդու պէս հմուտ էր զէնք բանեցնելու արուեստին և գիտէր առանց վրիպելու իւր հրացանն արձակել։

Ճակատագրի բերմամբ նա պատերազմի գլուխ կանգնեց։

Տեղի բնակիչները հետևեալ դէպքն են պատմում։

Խարիսթի Օսման փաշան, որ ռուսաց դէմ պատերազմելիս քաջ զօրավարի անուն հանած մի մարդ էր, տանկական զէնքի համար անպատուաբեր համարեց սուլթանի իշխանութեան անհնազանդ թողնել Դերսիմի քրդաբնակ գաւառը։ Նա մոռացաւ լեռնական կտրիճների զէնքից իւր նախորդների գլխին հասած չարիքը, և մի զօրեղ գունդ առնելով դնաց Քիւրդիստանը նուաճելու։

Գնդի մի մասը չու ընկաւ դէպի այն արծուէ բոյնը, ուր կանգնած էր Հասան աղայի և աշիրէթների դրօշակը։

Քիւրդերը պատրաստուեցան յամառ կերպով դիմադրելու։

Օսման փաշայի ճանապարհի վրայ գտնուող գիւղերի կանայքը, ծերերն ու տղայքը իրանց այծերի ու ոչխարների հետ անմատոյց լեռները փախան. իսկ զինակիր այր մարդիկ և մի քանի կանայք և աղջիկներ, որոնք չէին ուզում ամուսիններից, եղբայրներից ու հայրերից բաժանուիլ, մնացին թուրքերի յարձակման ելքին սպասելու։

Ադօ Միրամը հօր հետ միասին իրաւոյց էր տալիս զինուորներին, օգնում էր նրանց իրամ փորելու, պատնէշ կանգնելու, և բերդի պաշտպանները ջահել աղջկայ օրինակով քաջալերուած՝ և'ս աւելի սիրտ էին առնում։ Ադօ Միրամի ընկերուհին գնում էր մինչև անգամ պահակելու սարի գլուխն և դիտելու թշնամիների շարժմունքը, և ասում են, թէ նա եղաւ առաջինը, որ թուրքաց գնդի մօտենալը նշմարեց։ Երկու աղջիկն էլ երդուել էին մինչև բերդի պաշարման և կուի վերջը չբաժանուել իրարուց, և շատ զինուորներից լաւ պահեցին տուած խօսքը։

Հասան աղան որոշեց գիւղից դէնը

ւել՝ ղոհում, վճարդաձնում»։ (փետրվ. եր. 132)։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«Կավկազ» լրագիրը հաղորդել էր մի լուր, որ Երևանից ոչ հեռու գտնուած մի գիւղի բոլոր բնակիչները, թուով 50 ծուխ, թողնելով հայ-լուսաւորչական դաւանութիւնը, ընդունել էին օրթօդօքսութիւն։ Պաշտօնական թերթի այդ լուրը մենք արտատպեցինք մեր լրագրում, հարկ համարելով միևնոյն ժամանակ ձեռնհաս անձինքների միջոցով ըստուգել դորա ճշմարտութիւնը։ Այժմ տեղեկանում ենք, որ այդ լուրը սխալ է. խնդիրը վերաբերում է Առինջ գիւղի մէջ երևան եկած մի թիւրիմացութեան։

***

Ելևմտից նախարարութիւնը, մայրաքաղաքի լրագրների ասելով, կարևոր է դատել անմիջապէս բանագնացութիւններ սկսել Պարսկաստանի հետ նոր առևտրական դաշնակցութիւն կապելու համար։ Այս ուղղութեամբ արդէն իսկ հրահանգներ տուած է Թէհրանի ռուսաց դեսպանին։

***

Թուրքեստանի ընդհանուր-նահանգապետը, որի հսկողութեան տակ են գտնվում Բուխարայի և Խիվայի մէջ ապրող ռուսաց հպատակները, հարց է յարուցել, որ նորան իրաւունք տրուի իւր իշխանութեամբ արտաքսելու այդ խանութիւնների այն ռուսաց հպատակներին, որոնց բարոյական վատ յատկութիւնների մասին վկայէ Բուխարայում նշանակած Ռուսիայի քաղաքական գործակալը։ Պետական խորհուրդը Թուրքեստանի ընդհանուր-նահանգապետի առաջարկութիւնն ընդունել է։ Հաւանական է, որ պետական խորհրդում կայացած վճիռը շուտով բարձրագոյն հաւանութիւն գտնէ։ Հարցը վերաբերում է գլխադրութիւնից զայրացած, երկրորդ անգամ

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

ԶԱՏԻԿ

—

Տէս, գեղաճիճաղ զարթել է բնութիւնը—
Թաւշեայ կանաչով ծածկուած են դաշտեր,
Թարմ կոկոններով ծառն է զարդարուն,
Լեռներից կայտառ վազում են ջրեր։

—

Ցնծութեան ձայներ լսվում են օդում.
Արևը շողուն, երկինքն է վըճիտ. . .
Բայց իմ վշտահար հոգին չէ կենդում.
Չէ փայլում դէմքիս բաղդաւոր ժըպիտ. . .

—

Փրկիչը յարեաւ. ձմրան կապանքից
Ինութիւնն ազատուած տօնում է ասես
Նորա յարութեան այս օր բերկրալից,
Սիրոյ յաղթութեան այս շքեղ հանդէս։

—

Բայց ինչ էքերում այս օրն մեր կեանքին.
Ո՞ր Փրկչի տուած այն խաղաղութիւն,
Որ լոյս պիտ ձգէր մեր խառվեալ հոգին,
Որ պիտ տարածէր սիրոյ ջերմութիւն. . .

—

Ա՜խ, ես կ'ուզէի հանգչէին կրքեր
Գէթ վերածնութեան այս վսեմ պահուն,
Երբ շողշողում են ոսկեվառ յոյսեր,
Թնդում են սրտեր ցնորքներով անհուն։

—

Կ'ուզէի տեսնել եղբայրն եղբօր հետ
Դեղեցիկ գործում ձեռք ձեռքի տուած,
Սէր և հաշտութիւն իրանց կարապետ,
Եւ սուրբ համբոյրով ի մի շաղկապուած. . .

—

Եւ այն ժամանակ կ'ասէի ուրախ.
Մեղ էլ ժպտեցաւ դարնան արևիկ,
Ցրուեցան ամպեր—երկինքը խաղաղ—
Հայն էլ տօնում է ահա իւր Զատիկ...

Ց. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ԿՆՈՋ ԴՐՈՒԹԻՒՆՆ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ

(Դօկտօր Ա. Ելիսէևի)

(Շարունակութիւն և վերջ) *)

—

Ադօ Միրամը սուլթանի իշխանութեան անհնազանդ Դերսիմ գաւառի Հասան անունով մի քուրդ պետի աղջիկն էր։

Վաղ զրկուելով իւր մօրից, Ադօ Միրամն ապրում էր հօր հետ մի անմատչելի ամրոցում՝ լերան գլխին։ Ամրոցի սարիվը ծիծեռնակի բնի նման ծեփուած էին ուղղորդ ժայռի եզերքին Հասան աղայի հպատակների տները, մի ամբողջ գիւղ կազմելով։

Տղամարդիկ և կանայք այդ ժայռի սուր գագաթից դէպի անդունդն իջնելով և կամ բերդից վեր բարձրանալով, արաճեցնում էին իրանց խաշինքը։ Տղամարդիկ սակայն շատ ժամանակ չունէին հովուական գործով զբաղուելու. նրանք աւելի սիրում էին աւազակութեամբ սպրանքել, իսկ տան հոգսերը կանանց թողնել։

Գիւղի կանայքն այնպէս ամուր և զօրեղ էին, որ կարծես թէ պողովատից ձուլուած լինէին, և կարող էին մրցել

*) Տես «Արձագանք» № 32.

պիսի շաղփաղփանք ու անհեթեթ մտքեր։

Ահա «արևմտեան խաւարի շրջափներից ալեկոծութեան ենթարկուած» աղմաբանի և բորբոսաբանի այդ վերջին նախադասութիւնը կարդացող ուղղափառ հայն էլ պիտի իրաւամբ կարծէ՝ թէ Ս. Էջմիածնի «Արարատը» մոլորած է հերետիկոս է։ Արդեօք հայաստանեայց եկեղեցին է մեղաւորը, հարցնում ենք. . .

Բողոքական Գերմանիայում աստուածաբանութիւն ուսանող և հայ ուսուցիչ լինել ցանկացողին անհրաժեշտաբար պէտք էր պահել Յիսուսի խրատը՝ «ժողովել զարիւն ի բարի յամանս և զխոտանն ի բաց ընկենուլ»։

Վերջացնելով մեր խօսքը պարտականութիւն ենք համարում նկատել պ. Ա. Տէր-Միքելեանին, որ ոչ թէ հայաստանեայց եկեղեցու վարդապետութեան սիւնակներն են «մամռոտած, պղպջուած, կամ ազգի սնունդը բորբոսած», քաւ լիցի, այլ՝ ձեռք ձեռք ընկած «Արարատի» սիւնակները։

Բայց որպէս զի տեղի տուած չլինինք ընթերցողին կարծելու թէ մենք ոչինչ լաւ, ոչինչ ճշմարիտ բան չենք գտած պ. Տէր-Միքելեանի յօդուածներում, յառաջ ենք բերում հետևեալ կտորը.

«Որչափ առիթը ներկայանայ և կարելի լինի, պիտի աշխատենք պարզել այդ յարաբերութիւնը, որ այնքան անբախտութիւնների պատճառ է եղած Ռուբինեանց ժամանակի պատմութեան մէջ, մանաւանդ որ այսպիսի անբախտութիւն ամենայն անգամ տեղալու է հայոց գլխին, երբ վերջիններս նիւթականից, ժամանակաւորից, անցականից (թերևս անձնականից) շլանում են և միմիայն դոցա ապահովութիւնը խնդրում առանց յետ նայելու, և ամենայն ինչ, որ դարաւոր քաղաքակրթութիւնու յառաջադիմութիւնն է տրամարդկանց հետ թէ մարմնի կորովով, թէ սրտի քաջութիւնամբ և թէ ղէնք շարժելու վարժութեամբ։ Արաբական հովուհիների չափ սիրուն չէին նրանք, բայց և այնպէս երեսի կանոնաւոր գծերը, խոշոր աչքերը, դէմքի թուխ գոյնն ու կուպրի պէս սև մաղերի բազմաթիւ հիւսակները մի ինքնուրոյն գեղեցկութիւն էին տալիս նրանց, որ գժբախտաբար վնասվում էր ոնդերից գինդ կախելու սովորութեամբ

Ադօ Միրամը ոչ միայն իւր գիւղի, այլ և ամբողջ աշիրէթի ամենասիրուն աղջիկն էր։ Նա գրաւել էր կտրիճներից շատերի սիրտը. սակայն ոչ ով կը համարձակուէր Հասան աղայի հպարտ աղջկան կին ուզել։ Ադօ Միրամը տղամարդու պէս հմուտ էր զէնք բանեցնելու արուեստին և գիտէր առանց վրիպելու իւր հրացանն արձակել։

Ճակատագրի բերմամբ նա պատերազմի գլուխ կանգնեց։

Տեղի բնակիչները հետևեալ դէպքն են պատմում։

Խարիսթի Օսման փաշան, որ ռուսաց դէմ պատերազմելիս քաջ զօրավարի անուն հանած մի մարդ էր, տանկական զէնքի համար անպատուաբեր համարեց սուլթանի իշխանութեան անհնազանդ թողնել Դերսիմի քրդաբնակ գաւառը։ Նա մոռացաւ լեռնական կտրիճների զէնքից իւր նախորդների գլխին հասած չարիքը, և մի զօրեղ գունդ առնելով դնաց Քիւրդիստանը նուաճելու։

Գնդի մի մասը չու ընկաւ դէպի այն արծուէ բոյնը, ուր կանգնած էր Հասան աղայի և աշիրէթների դրօշակը։

Քիւրդերը պատրաստուեցան յամառ կերպով դիմադրելու։

Օսման փաշայի ճանապարհի վրայ գտնուող գիւղերի կանայքը, ծերերն ու տղայքը իրանց այծերի ու ոչխարների հետ անմատոյց լեռները փախան. իսկ զինակիր այր մարդիկ և մի քանի կանայք և աղջիկներ, որոնք չէին ուզում ամուսիններից, եղբայրներից ու հայրերից բաժանուիլ, մնացին թուրքերի յարձակման ելքին սպասելու։

Ադօ Միրամը հօր հետ միասին իրաւոյց էր տալիս զինուորներին, օգնում էր նրանց իրամ փորելու, պատնէշ կանգնելու, և բերդի պաշտպանները ջահել աղջկայ օրինակով քաջալերուած՝ և'ս աւելի սիրտ էին առնում։ Ադօ Միրամի ընկերուհին գնում էր մինչև անգամ պահակելու սարի գլուխն և դիտելու թշնամիների շարժմունքը, և ասում են, թէ նա եղաւ առաջինը, որ թուրքաց գնդի մօտենալը նշմարեց։ Երկու աղջիկն էլ երդուել էին մինչև բերդի պաշարման և կուի վերջը չբաժանուել իրարուց, և շատ զինուորներից լաւ պահեցին տուած խօսքը։

Հասան աղան որոշեց գիւղից դէնը

ՎԱՃԱՌՔԻ ՀԱՐԿԱՎՈՐ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Նոյեմբեր 17 (հոկտեմբեր 29)։

Ներկայ էին՝ նախագահ Ա. Ա. Ռեզանով, անդամներ՝ Ա. Ա. Ֆոմին, Ա. Ա. Ռեդկին, Ա. Ա. Ֆրանկ, Ա. Ա. Ֆրիդմանսոն, Ա. Ա. Ֆրիդմանսոն, Ա. Ա. Ֆրիդմանսոն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ա. Ն.

Մելքոնյանը ծեր գյուղացի էր, որ ամբողջ կյանքում ոչ մի անգամ քաղաք չէր եկել։ Ամբողջ կյանքում նա ոչ մի ուրիշ զբաղմունքով չէր զբաղվել, քան հողագործությամբ։ Նա ամբողջ կյանքում ոչ մի ուրիշ բան չէր տեսել, քան իր գյուղը, իր հողերը, իր ընտանիքը։ Նա ամբողջ կյանքում ոչ մի ուրիշ բան չէր ուզել, քան իր հողերի բարգավաճումը, իր ընտանիքի երջանկությունը։ Նա ամբողջ կյանքում ոչ մի ուրիշ բան չէր ատել, քան իր հողերի ավերումը, իր ընտանիքի դժբախտությունը։

թիւննելի միջոցով յայտնելու իւր կարծիքը նոյն իսկ կառավարութեան եղանակի մասին։ Ձմռանանք որ Հասարակապետութեան հակառակորդները հաւատում են թէ Պանաման ահագին ազդեցութիւն է ունեցել Ֆրանսիայի ընտրողների տրամադրութեան վրայ։ Այժմ, երբ ասպարէզում այլ ևս յայտնի անուններ չկան որ կարողանային մի հաստատուն նախարարութիւն ստեղծել՝ արդի երեսփոխանական ժողովի հետ կառավարելու ընդունակ, այժմ, ասում ենք, աւելի կարճես անհրաժեշտ է դառնում նոր ընտրութիւնների դիմելը։ Այդ հանգամանքից հարկաւ ամենայն կերպ պիտի աշխատեն օգտուել Հասարակապետութեան հակառակորդները։ Փարիզի կոմսն արդէն հրապարակ է հրատարակել, որով հրաւիրում է Ֆրանսիայի ընտրողներին քուէ տալ միապետականներին, որոնք իբրև թէ բարձրացնելու են Ֆրանսիայի վարկը, որ այնպէս ստորացաւ Հասարակապետութեան զեկավարների ձեռքին։ Թէ մինչև ո՛ր աստիճան Պանաման չեղաշրջել է հասարակապետական ընտրողների տրամադրութիւնը, այդ ցոյց կը տայ մօտիկ ապագան։ Սակայն այժմ այսքանը պարզ է որ Ֆրանսիան դարձեալ կանգնած է մի ճգնաժամի առաջ, որ մի անգամ ևս պիտի ցոյց տայ թէ հասարակապետութիւնը որքան ամուր արմատներ է ձգել Ֆրանսիական ժողովրդի սրտում այս երկու տասնամեակների ընթացքում։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ.—«Տիմպուլ» լրագրի ասելով Մօլդաւիայի մայրաքաղաք Եասում, որ ռուսաց սահմանից 5—6 վերստ հեռաւորութեան վրայ է գտնըվում, ասիական խօլերայի մի քանի դէպքեր են տեղի ունեցել։

ԹԻՒՐՔԻԱ.—Նորերումս Կ. Պոլսում վախճանուել է Վիեննայի և Բերլինի նախկին դեսպան և մեծ եպարքոս Էդհէմ փաշան։ Հանգուցեալ Էդհէմը ծնուել 1813-ին յոյն ծնողներից, բայց երբ նրա Հայրենիքն աւերուեցաւ (1822-ին) նորան, մահմեդականութեան դարձրին։ 1831-ին նա ուղարկուեցաւ Փարիզ բարձրագոյն ուսում ստանալու համար։ Վերադառնալով Կ. Պոլիս մտաւ պետական ծառայութիւն և մեծ արագութեամբ առաջ գնաց, 1849-ին նա արդէն Աբդիւլ-Մէնջիդ սուլթանի թիկնապահ էր, ապա հեղհեղուկ արտաքին գործոց, առևտրի, հանրային շինութիւնների նախարարը, իսկ ռուս-տաճկական պատերազմի միջոցին մեծ եպարքոս։ Էդհէմի մահը ղրկում է սուլթանին իւր ամենաանձնուէր և փորձուած պաշտօնեայից։

«ԱՐՁԱԳԱՆՔ»

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍՏԱՅԻՆ ԴՈՐԹԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Մարտի 23-ից։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Հինգշաբթի ոստիկանները ձերբակալեցին մի հայի, որ ուղարկուած էր Աթէնքի յեղափոխական մասնաժողովից որբազան խորէն պատրիարքին սպանելու յանձնարարութեամբ։ Պատրիարքին չեն սիրում իւր թրքասիրութեան համար։ Երկիւղ են կրում, որ Զատկին կարող են թշնամական ցոյցեր տեղի ունենալ պատրիարքի դէմ։

Մարտի 24 ից։

ՓԱՐԻԶ.—Կաբինետը վերջնականապէս կազմուած է հետևեալ անձինքներից՝ Դիւպիւի— նախարարների խորհրդի նախագահ և ներքին գործոց նախարար, Գեվէլ— արտաքին գործոց նախարար, Պետրալ— ելևմտից, Գուանկարէ — ազգային լուսաւորութեան և գեղանութեանց, Լուզոլիոն գիւղատրական, Ռիենեի— ծովային, Վիէտ - հասարակական շինութեանց, Վիժէ—երկրագործութեան և Գելիասէ – գաղթականութեանց։

Մարտի 25 ից։

ՄԵԼԲՈՒՐՆ.—Մեծ աւստրլական «Commercial banc of Australia» բանկը գաղարեցրել է վճարումները. բանկի գրամագլուխը 3 միլիոն ֆունտ ստերլինգ է ի հաշիւ որի առաձեռն գրամով հատուցուած է 1,200,000. աւանդները հասնում են 11 միլիոնի և այդ հաշուում կայ 5 միլիոն անգլիական ոսկի։

ԼՕՆԴՕՆ.—Կ. Պոլսից հեռագրումեն որ կիւրակէ օրը մի մեծ դժբաղդութիւն է պատահել պայատական նաւերից մէկին. խեղդուել են մօտ 60 մարդ։ Աղէտը սաստիկ ազդել է սուլթանի վրայ։ Մանրամասնութիւնները յայտնի չեն։

Ներքին գործոց նախարարն առողջապահական վարչութեան ներկայացուչներին մի շրջաբերական է ուղարկել, ուր արձանագրուած է Բրեստի անգլիական հիւպատոսի զեկուցումը, որ Լօրիանում մարտի 22 ից սկսած խօլերայից 51 մարդ է մեռել։ Նախարարն առաջարկում է նաւահանգիստների վարչութիւններին մեծ զգուշութիւն քանեցնել։

ՋԱՆԱՋԱՆ

Երկու լօսք թէյի մասին. Այն թէյը, որ մենք առնում ենք գըրվանքան 2 ռուբլով—Չինաստանում առևտրական տները ձեռք են բերում ֆունտը 17 կոպէկով, այսինքն 12 անգամ աւելի արժան քան ծախում են։ Մոսկվայում մեծ առևտրական տներից հետևեալ քանակութեամբ են թէյ ծախում Կ. Ս. Պօպովը—4000,000 ֆունտ, Ա. Ն. Ֆիլիպովը—2 000,000 ֆ., Վօգաու և Ընկ.—1, 500,000, Ս. Վ. Պերլովը—1,000,000։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝
ԱՐԳՈՒՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԻԱՍՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրոնցովի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիւրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան (և ատամնացաւի) և վներական (սիֆիլիս) ցաւերի։

Դ. Գ. ԲՈՒԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—11¼—12½ ժ. ականջի, կոկորդի և քթի ց.

Մ. Զ. ՓԱՆԱՆԵԱՆ—12½—1 ժ. մանկաբարձական և կանանց ց.

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց ց.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5- 6 ժ. երեխայոց և ներքին ց.

Ի. Վ. ԶԷՊՈՒՐԽՈՎՍԿԻ—5—6 ժ. աչքի և կրծքի ց., Քիմիա-խոշորացուցական հետազօտութիւն խխի և մէզի։

Ա. Ա. ԳԱԴՕՄՍԿԻ—6—7 ժ. սիֆիլիսի (և մորթու) և վիրաբուժութեան։

Ի. Ե. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ—7—7¼ ժ. ական ջի, կոկորդի, քթի և նեարդային ց. (ելեքտրաբուժութիւն և մարգումն)։

Վճար - 50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիում) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Նաումոպէտեան։

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Մարդատար գնաց.քը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան ժ. 9-ին 30 ր. և Բաթում հասնում է երեկոյեան ժ. 9 ին 45 ր.։

Փոստային գնաց.քը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում ցերեկուայ ժ. 1-ին 20 ր., և հասնում է Բագու առաւօտեան 7 ժ. 30 ր.։

Փոստային գնաց.քը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում երեկոյեան ժ. 6-ին 50 ր. և Բաթում հասնում է առաւօտեան ժ. 8-ին 15 ր.։

Մարդատար գնաց.քը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գալիս առաւօտեան ժ. 9-ին 45 ր. և Թիֆլիզ հասնում է երեկոյեան ժ. 9-ին 52 ր.։

Փոստային գնաց.քը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 25 ր. և Թիֆլիզ է հասնում ցերեկուայ ժ. 12-ին 25 ր.։

Փոստային գնաց.քը Բագուից Թիֆլիզ դուրս է գալիս գիշերուայ ժ. 11-ին 10 ր. և Թիֆլիզ հասնում է ցերեկուայ ժ. 5-ին 50 ր.։

ՓՕՍՏԱՅԻՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆԸ ՎՐՈՑ ՊՈՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՎ

Թիֆլիզից՝ հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը ուղևորվում է առաւօտեան 8 ժամին, գիշերում է Մլէթի կայարանում. Վլադիկավկազ է հասնում հետևեալ օրը ժամը 7—8-ին երեկոյեան։

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորվում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում հետևեալ օրը ժամը 7—8-ին երեկոյեան։

Վլադիկավկազից՝ հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը ուղևորվում է առաւօտեան ժամը 8-ին, գիշերում է Մլէթի կայարանում. Թիֆլիզ է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7—8-ին երեկոյեան։

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորվում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում հետևեալ օրը ժամը 7—8-ին երեկոյեան։

Երկաթուղու փոստային - մարդատար Վլադիկավկազից դուրս է գալիս դէպի Բոստով առաւօտեան 10 ժ. և 30 ր.։

ՌՈՒՍԱՑ ԶՈՒԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն շաբաթ շոգենաւերի երթևեկութիւն Բաթումի, Օդեսայի եւ Կ. Պօլսի միջեւ։

ԲԱՇԽԱՅԻ ԳՈՒՆԱԿ Է ԳՆՈՒՄ.

Շաբաթ օրերը, (յոյս կիրակի գիշերուան 2 ժ.) շրջանառու ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները։

Շորեքշաբթի օրերը, գիշերուայ ժամը 11½-ին, լուսնկայ ընթացքով Սևաստապոլի վրայով։

Հինգշաբթի օրերը, ցերեկուայ ժամը 4-ին Նովօրոսիյսկի կերչի վրայով։

ԲԱՇԽԱ-Մ Է ՀԱՍՆՈՒՄ.

Երկուշաբթի օրերը երեկոյեան, շրջանառու ընթացքով բոլոր նաւահանգիստների վրայով։

Երեքշաբթի օրերը առաւօտեան ուղիղ ընթացքով Սևաստապոլի վրայով։

Ուրբաթ օրերը առաւօտեան ուղիղ ընթացքով Նովօրոսիյսկի և կերչի վրայով։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՒ ՑԵՐԵՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ցանկանում է հայերէն լեզուի դասեր ունենալ ընտանիքներում։

Պատրաստում է աշակերտներ՝ ըէալական, գիմնազիոնի և ներսիսեան դպրոցների ստորին դասարանների համար։

Դիմել «Արձագանքի» խմբագրութեան։

(Խ.) (10—2)

Parfumerie Ganterie
MODES
H. BERLEMONT
COIFFEUR
de S. A, I. le Grand Duc
MICHEL NICOLAÉVITCH

Bonneterie pour hommes. Chapeaux pour dames Fleurs, plumes. Maroquinerie, ciseaux rasoirs. Cravates, mouchoirs. Brosserie. Parfumerie française et anglaise des premières maisons.

Salon de coiffures pour dames.

Օտարազգի քաղաքացիների պատուէրները կատարվում են ամենայն ճշդութեամբ։

Берлемонъ, Дворцовая улица.

(91) (100—62)

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

իմ հետեւեալ մեծագիր նկարները.

1 ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ. . 60 կ.
2 ՆԵՐՍԷՍ ՊԱՏՐԻԱՐՔ . 25 կ.
3 ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆ . 50 կ.

Յանկացողները ճանապարհածախս չեն վճարում։

Դիմել՝ Тифлисъ, С. Согомоянцъ, въ Редакц. „Агбюръ“—„Таразъ“.

(45) (3—1)

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԻ

և վաճառվում է կենդրոնական գրավաճառանոցում

Իշխ. Կ. ԲԱՂՁԱՆՈՎ

ԾՈՒԽ

(Ծխական հոգաբարձութեան կազմակերպութեան մասին) զրքոյկը Օրէնքի քաղուածներով Հայերէն և ռուսերէն։

Գինն է 15 կ. դումարով դիջումն։

(Խ) (25—1)

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՔԱՄԱԼԵԱՆՑԻ Ս.

„ԾՈՎԻՐԱՐ“

ԳԻՆՆ Է 20 Կ.

Դիմել Թիֆլիզ, Յովհ. Մարտիրոսեանցի տպարան. — Въ типографіи И. Мартиросіанца, Орб. ул. № 1 и 2.

ԿԵՆԴՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՅՄ

ստացուել են և վաճառվում են հետևեալ նոր գրքերը.

Զոլա-Էմիլ, Պատիւ, կոմեդիա 4 գործ. գ. 60 կ., ճան. ծ. 15 կ.։

Զոլա-Էմիլ Ա., Ձիրվանի կոյսը, գ. 5 կ., ճան. ծ. 10 կ.։

Տ. Էշտէրհէ Լէհֆէլէր, Մրցումն հասարակութեան հետ, գ. 40 կ., ճան. ծ. 15 կ.։

Տէր-Զաքարեանց Ս., Կաշկանդուած սէր, գ. 10 կ., ճան. ծ. 10 կ.։

Պ-օշեանց Պ., Սկիզբն երկանց, գ. 1 ռ. 20 կ., ճան. ծ. 40 կ.։

Նոյն տեղը վաճառվում է և պ. Պռօշեանցի «Ծօս և Վարդիթեր» վէպը, գ. 1 ռ. 50 կ., ճան. ծ. 40 կ.։

(30) (5—5)

ՄԱՄՄՈՒԼԻ ՏՈՒՆԻ ԴՅՈՒՐՍ ԵԿԱՒ

Գրիգոր Փարսադանեանցի հրատարակութեամբ

ԱԼ. ՋԱՔԱՐԵԱՆՑԻ

ՇԻՐՎԱՆԻ ԿՈՒՅՍԸ

ԳԻՆՆ Է ԿՈՊ.

Վաճառվում է «Կենդրոնական գրավաճառանոցում և հրատարակչի մօտ՝ Ղարաճէի տպարանում, Նիկ. փող. տուն 21։

(3—1)

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ՎԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Մարդատար գնաց.քը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 25 ր. և Թիֆլիզ է հասնում ցերեկուայ ժ. 12-ին 25 ր.։

Փոստային գնաց.քը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 25 ր. և Թիֆլիզ հասնում է երեկոյեան ժ. 9-ին 52 ր.։

Փոստային գնաց.քը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գալիս առաւօտեան ժ. 9-ին 45 ր. և Թիֆլիզ հասնում է երեկոյեան ժ. 9-ին 52 ր.։

Փոստային գնաց.քը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 25 ր. և Թիֆլիզ է հասնում ցերեկուայ ժ. 12-ին 25 ր.։

Փոստային գնաց.քը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գալիս գիշերուայ ժ. 11-ին 10 ր. և Թիֆլիզ հասնում է ցերեկուայ ժ. 5-ին 50 ր.։

Ոսկէ մեդալ Թիֆլիզ 1889 Թ. Ոսկէ մեդալ Կազան 1890 Թ.

Դ. Ջ. ՍԱՐԱՋԵՒ

ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻԶՈՒՄ

ՀԱՅԻ ԱՐԱՂ, ՍՊԻՐՏ, ԿՕՆԵԱԿ, ՌՕՄ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԼԻԿԵՕՐՆԵՐ։

Պէտք է դիմել.—Въ главную контору Д. З. Сараджева въ Тифлисѣ.

(117) (50—40)

ԿՈՍՏԱՆՏՆՈՒՊՕԼՍԻ ՔԱՂՑՐԻՊԷՆՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կ. ԱՆՓՈՅԵՆՑԻ

Սօլօլակի փողոց տ. Թաւրեանցի № 3

կարելի է ստանալ ամեն տեսակ **ՊԱՍԿՈՒՆԵՐ**, *նոյնպէս և* **ՄԱՆԶՈՒՐԿԱ և ԿՈՒԼԻՉ**, *այլ և* **ՊԱՆՐՈՎ ՊԱՍԿՈՒՆ**

Ընդունվում են պատուէրներ և կատարվում են ամենայն ճշդութեամբ։ Խնդրեմ յարգելի Հասարակութեան, ուշադրութիւն դարձնել ընտիր յատկութեան վրայ։

ՅԱՐԳԱՆՕՔ Կ. ՍԱՓՈՅԵՆՑ

(41) (4—3)

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ԿՕՋՕՐՈՒԻՄ

ՀԱՐՄԱՐԱՒՈՐ ԵՒ ԷԺԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՍԻՍՏԵՄԻ

(American Coffages for Everybody), երկու սենեակից բազկացած, սկսած 600 ռուբլուց և աւելի թանգ՝ իւր նիւթերդէններով յանձն է առնում կառուցանել մի *Համառօտ-ճաշասրաիա*։

Հարցնել Ս.-Պետերբուրգեան հրդեհից ապահովող ընկերութեան գլխաւոր գործակալութեան գրասենեակում, Սօլօլակի փողոց, տ. Մկրտոյեանների։

(37) (3—1)

ԲԱՐԶՐԱԴՈՒՅՆ ՀԱՒԱՏԱՏՈՒԱԾ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԴԵՂԱԴՈՐԾԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ ՎԱՃԱՌՄԱՆ

ՁՈՒ ՆԵՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

անվնաս, դոյնզդոյն մածուցիկ հատիկներով, նոյնպէս և փոշի և հեղուկ դրութեամբ, վայրկենաբար ներկելու հրահանգի համեմատ։

ՋԱՏԿԱԿԱՆ ԻՐԱՆԱՀԱՆՑԵՐԻ ԵՒ ԱՌՏՆԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Վոնիլ, գաֆբան, կարդամօն, ջավզ և տերև, քաղցր և դառը նուշ, լիմոնի և վարդի իւղ, պօմերանցովի և վարդի ջուր և այլն։

(118) (50—36)

ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱԻ

«ԳԻՒԱՆ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ»

ԳԻՐՔ Ա.—Ֆ.

ՆԻՒԹԵՐ 1780—1834 Թ. ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Ցուցանէս Ը. Կարբեցի կաթողիկոսի լուսանկար մեծադիր պատկերով եւ շքեղ տպագրութեամբ։

Աշխ. Գ է ո ր ծ հ. Ա շ ո ե ե ա ն ց

Արժանացած Սահակ-Մեսրոպեան մրցանակին։

ԳԻՆՆ Է 2 Ր.

Ճանապարհի ծախքը 30 կոպէկ։

Դիմել աշխատասիրողին կամ կենդրոնական գրավաճառանոց։

(25—1)

ԹԻՓԼԻԶԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սորանով յայտնում է ի գիտութիւն ամենքի, որ այս 1893 Թ. յունիսի 4-ին, առաւօտեան 12 ժամին, իւր խորհրդարանում տեղի կունենայ աճուրդ կապալով տալու քաղաքիս փողոցների 2120 լապտերների նաւթով լուսաւորելը՝ սկսած տարւոյս յուլիսի 4-ից երկու տարի ժամանակով։ Պայմանագիրը կարելի է տեսնել վարչութեան գիւանատանն ամեն օր 9 ժամից մինչև 1-ը կէսօրուայ։

(34) (6—4)

ուր.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 27 Марта 1893 года. Տպարան Յ. Մարտիրոսեանցի։ Типографія И. Мартиросіанца, на Орбел. ул. д. № 1—2